

Warszawa, 10 listopada 2015 r.

Wiadomości uczniów szkół ponadgimnazjalnych na temat historii Polski XX wieku

Informacja prasowa

Uczniowie interesują się historią XX wieku i lubią słuchać opowieści o tym okresie. Nie są jednak pewni poziomu swojej wiedzy. Najslabiej najnowszą historię znają uczniowie szkół zawodowych.

Wiosną 2015 r. Instytut Badań Edukacyjnych zrealizował *Badanie postaw uczniów szkół ponadgimnazjalnych wobec historii Polski XX wieku*. Jego celem było przede wszystkim zbudowanie typologii postaw wobec historii Polski XX wieku i określenie częstotliwości ich występowania wśród młodzieży.

Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej ogólnopolskiej próbie 3744 uczniów ze 169 oddziałów klasy II publicznych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych z całej Polski (w tym 76 liceów, 65 techników i 29 zasadniczych szkół zawodowych), po jednym oddziale na szkołę.

Uczniowie zostali poproszeni o odpowiedzi na pytania o ich stosunek do przeszłości, emocje, jakie budzą w nich wydarzenia z historii Polski XX wieku, oraz symbole, z którymi się identyfikują. Osobną część badania stanowił test wiedzy z historii Polski XX wieku, złożony z 34 zadań zamkniętych o zróżnicowanej tematyce i trudności.

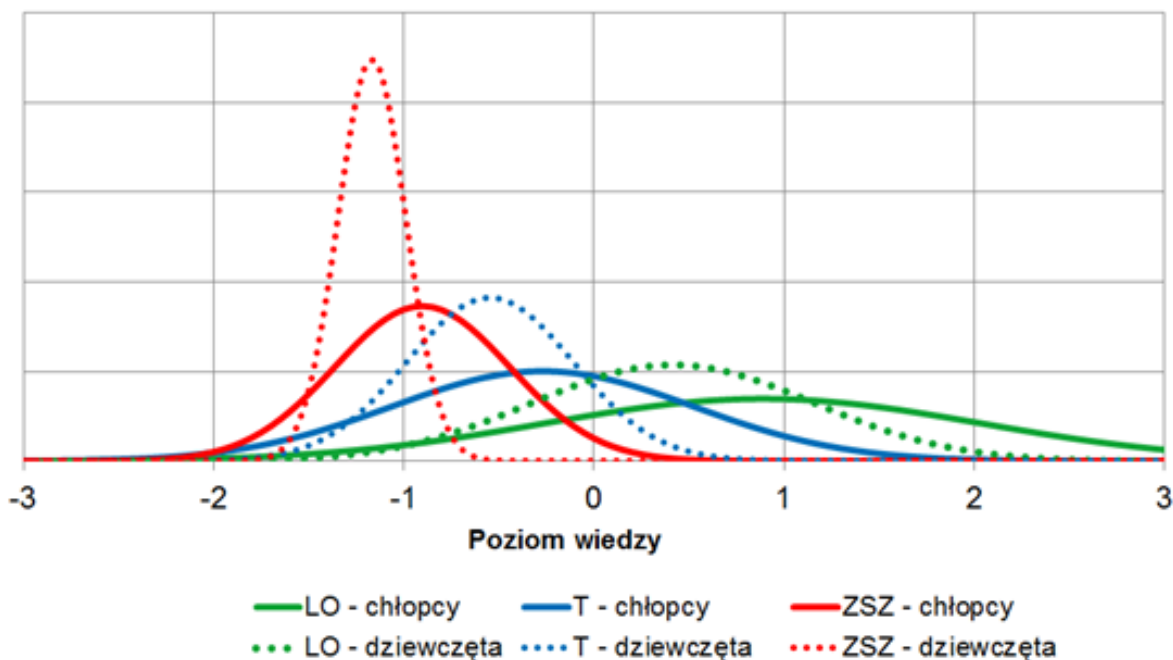
Poziom wiadomości uczniów na temat historii XX wieku

Licealiści wiedzą o najnowszej historii Polski zdecydowanie więcej niż uczniowie techników, a ci z kolei znają tę epokę lepiej niż uczniowie zasadniczych szkół zawodowych. Jednocześnie to właśnie uczniowie szkół licealnych są grupą najbardziej zróżnicowaną pod względem poziomu wiedzy, w której - obok osób o niezwykle wysokim poziomie wiadomości z zakresu historii najnowszej - pojawiają się również uczniowie bardzo słabi.

Wyraźnie różnice widać również między poziomem wiadomości historycznych u chłopców i dziewcząt. We wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych to chłopcy charakteryzują się lepszym średnim poziomem znajomości faktografii, przy czym należy pamiętać, że wiąże się to częściowo ze specyfiką wyborów edukacyjnych obu płci.

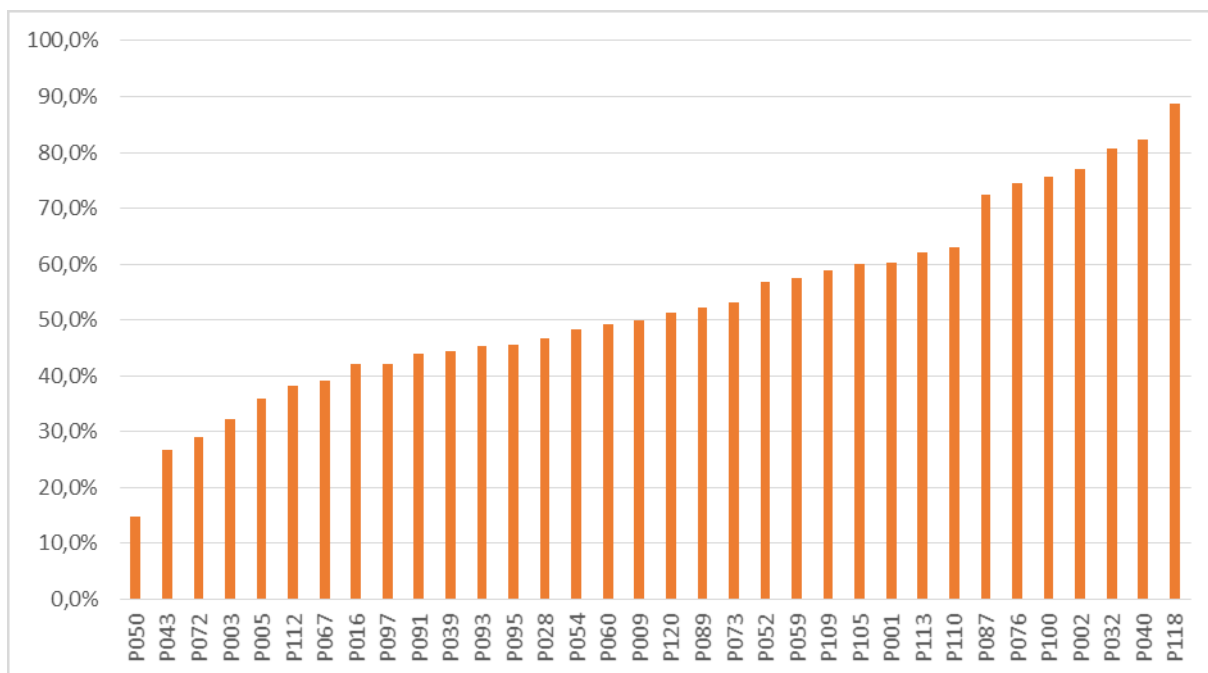

Poniższy wykres pokazuje, jak w stosunku do przeciętnego poziomu wiadomości o historii XX wieku – punkt 0 na osi poziomej – wygląda jej rozkład w badanej populacji w podziale na typy szkół (licea, technika, zasadnicze szkoły zawodowe) i płeć.

Przykładowe zadania wykorzystane w teście wiedzy

Wykorzystane w teście wiedzy zadania – zgodnie z zasadami tworzenia takich narzędzi – wyraźnie różniły się trudnością. Na poniższym wykresie pokazano, jaki procent uczniów poradził sobie z udzieleniem poprawnych odpowiedzi w poszczególnych poleceniach: najłatwiejsze z nich rozwiązało niemal 90% badanych, z kolei najtrudniejsze wykonało jedynie 15 procent z nich.

Jednym z najłatwiejszych zadań w teście sprawdzającym wiedzę uczniów w zakresie najnowszej historii Polski było pytanie o datę wejścia naszego kraju do Unii Europejskiej. Poradziło z nim sobie niemal 90% badanych. Możemy założyć, że wpływ na to miały przede wszystkim dwa czynniki. Po pierwsze okrągłą, dziesiątą rocznicę tego wydarzenia świętowano zaledwie kilka miesięcy przed przeprowadzeniem badania, po drugie zaś uczniowie dość szczegółowo poznają dzieje rozwoju Unii Europejskiej na lekcjach WOS. Na pewno nie bez znaczenia był również fakt, że było to jedyne wydarzenie wspomniane w teście, do którego doszło za życia badanych uczniów.

Polska weszła w skład Unii Europejskiej w roku

A.1990.	2,6%
B.1997.	6,6%
C.2004.	88,6%
D.2010.	2,1% ¹

Na uwagę zasługują też dwa inne zadania, z którymi uczniowie musieli się zmierzyć. Oba z nich dotyczyły daty odzyskania przez Polskę niepodległości i na tle innych pytań okazały się dla badanych stosunkowo łatwe. W pierwszym z nich pytano o rok, w którym doszło do tego wydarzenia – poprawnie wskazało go 60% badanych. Choć wynik ten wydawać się może niski, to warto zauważyć, że w przypadku zadań zamkniętych o ich trudności decydują przede wszystkim dystraktory, a więc

¹ Wyniki nie zawsze sumują się do 100% ze względu na opuszczenia poszczególnych zadań przez rozwiązujących.

zaproprowane uczniom do wyboru niepoprawne odpowiedzi. W tym wypadku wszystkie propozycje wiązały się z bliskimi chronologicznie i mocno obecnymi w narracji szkolnej wydarzeniami (wybuch I wojny światowej, bitwa warszawska, wybory do sejmu i ostateczne ukształtowanie się granic kraju), co w efekcie sprawiło, że były chętnie wybierane przez uczniów.

Po zaborach Polska odzyskała niepodległość w roku

A. 1914.	10,8%
B. 1918.	60,2%
C. 1920.	12,9%
D. 1922.	15,9%

Także wyniki kolejnego zadania potwierdzają, że data 11 listopada 1918 roku jest mocno zakorzeniona w świadomości uczniów. W pytaniu tym poproszono uczniów o wskazanie daty święta narodowego upamiętniającego odzyskanie niepodległości. Tym razem poprawnej odpowiedzi udzieliło niemal 77% uczniów. Wynik ten może budzić ambiwalentne uczucia: z jednej strony oczekivalibyśmy, że datę najważniejszego święta narodowego będą znali wszyscy uczniowie; z drugiej strony warto zauważyć, że niemal identyczna jest świadomość osób dorosłych. Według badania TNS z 2008 roku poprawnej odpowiedzi na pytanie, jakie wydarzenie świętujemy 11 listopada, udzieliło 76% dorosłych Polaków².

Wskaż datę święta państwowego, które upamiętnia odzyskanie niepodległości

A. 3 maja.	20,2%
B. 1 sierpnia.	1,6%
C. 17 września.	1,2%
D. 11 listopada.	76,9%

Przechodząc z kolei do zadań trudniejszych warto zwrócić uwagę na pytanie, na które poprawnie odpowiedziało jedynie 27% badanych. W zadaniu tym poproszono uczniów o wskazanie żądania wysuwanego przez hitlerowskie Niemcy pod adresem Polski przed wybuchem II wojny światowej. Słaba znajomość tego zagadnienia wśród uczniów zdaje się świadczyć o tym, że na lekcjach częściej mówi się o oporze wobec okupantów i holokauście niż o politycznych uwarunkowaniach wybuchu wojny.

Przed wybuchem II wojny światowej Hitler zgłaszał żądanie

A. przyłączenia Wielkopolski do III Rzeszy.	20,1%
B. wcielenia całego terytorium Polski do III Rzeszy.	28,4%

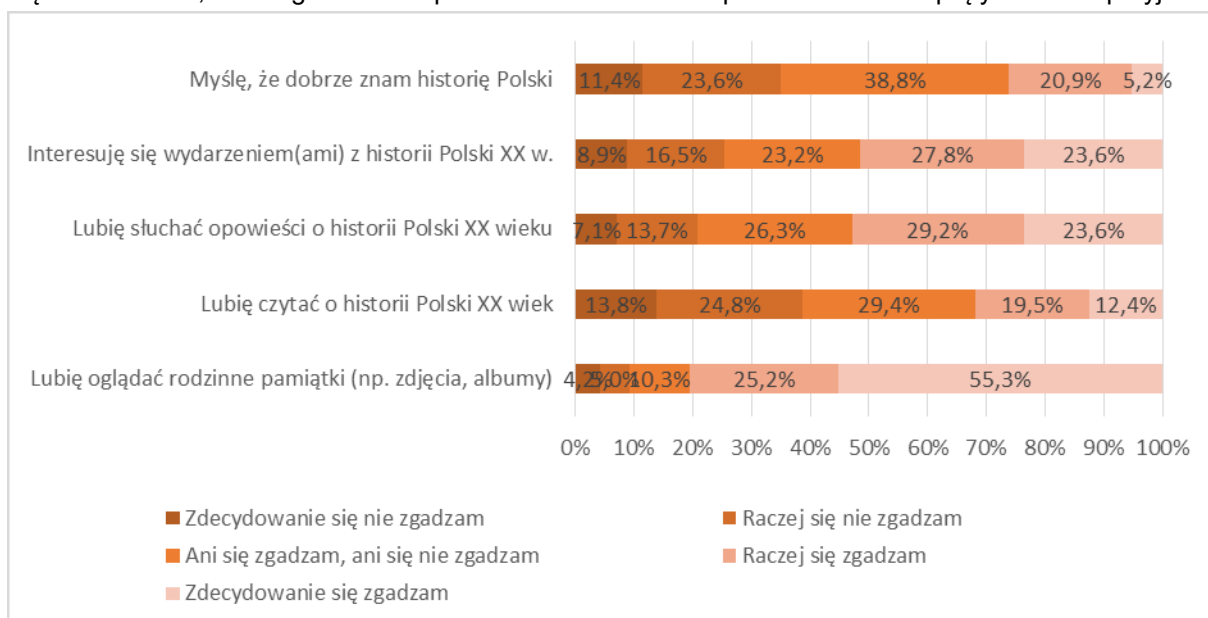
² Święto niepodległości. Komunikat zbadań, oprac. M. Felisiak, Warszawa, listopad 2008 [http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2008/K_168_08.PDF]. Badanie przeprowadzono na reprezentatywnej próbie 1107 dorosłych Polaków.

- C. wydania obywateli polskich żydowskiego pochodzenia III Rzeszy. **24,9%**
- D. budowy korytarza łączącego terytorium Niemiec z Prusami Wschodnimi. **26,6%**

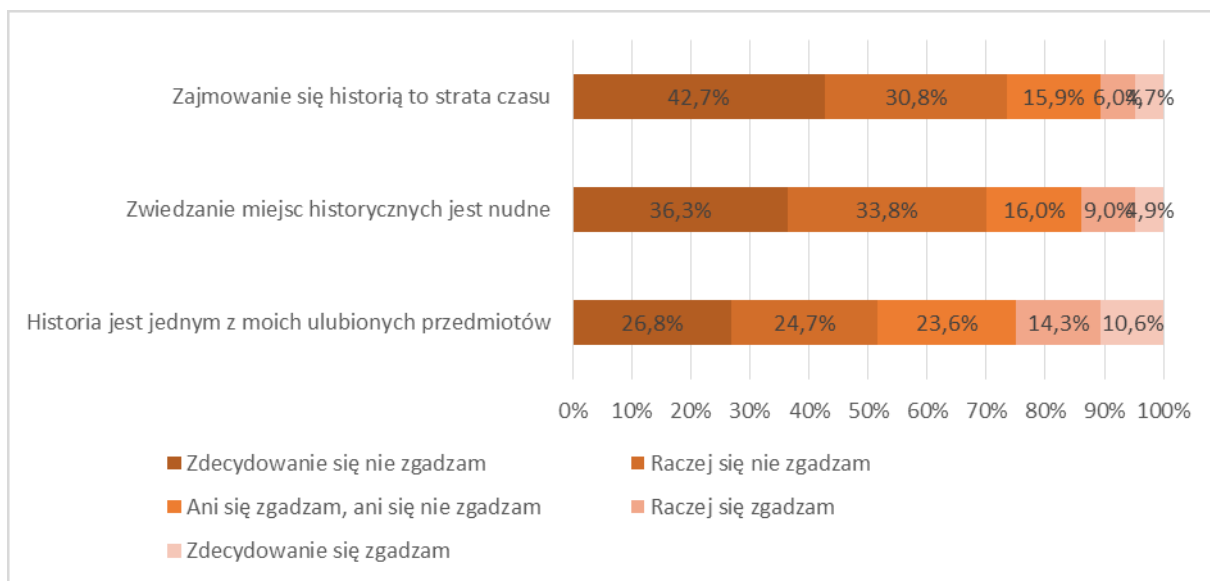
Deklaracje uczniów na temat ich stosunku do historii XX wieku

Choć badani są dość ostrożni w ocenie swojego poziomu wiedzy historycznej - tylko około 5% mocno twierdzi, że dobrze zna historię Polski XX wieku, to zainteresowanie konkretnymi wydarzeniami deklaruje już około połowy badanych. Co ważne podobna grupa uczniów przyznaje, że lubi słuchać opowieści o tym okresie (52%), a przeszło jedna trzecia badanych chętnie o nim czyta. Godny podkreślenia wydaje się również fakt, że – zgodnie z odpowiedziami uczniów – przeszło czterem piątym z nich przyjemność

sprawia oglądanie rodzinnych zdjęć i innych pamiątek.

Pozytywny stosunek uczniów do przedmiotu możemy również dostrzec w ich odpowiedziach na nieco bardziej prowokacyjne pytania. Ze stwierdzeniem, że zajmowanie się historią to strata czasu zgodziło się tylko niecałe 5% badanych, natomiast przeszło 73% z nich uznało je za niezgodne ze swoją oceną. Nieco mniejsza grupa uczniów odrzuciła z kolei opinię mówiącą, że nudne jest zwiedzanie miejsc historycznych (nie zgodziło się z nią około 70% uczniów). Około ¼ uczniów deklaruje, że historia należy do ich ulubionych przedmiotów.

Całościowe wyniki tego badania zostaną zaprezentowane w kwartalniku "Edukacja" w I połowie 2016 r.